

SCI-CONF.COM.UA

**MODERN DIRECTIONS
OF SCIENTIFIC RESEARCH
DEVELOPMENT**

**PROCEEDINGS OF VII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
DECEMBER 22-24, 2021**

**CHICAGO
2021**

MODERN DIRECTIONS OF SCIENTIFIC RESEARCH DEVELOPMENT

Proceedings of VII International Scientific and Practical Conference

Chicago, USA

22-24 December 2021

Chicago, USA

2021

UDC 001.1

The 7th International scientific and practical conference “Modern directions of scientific research development” (December 22-24, 2021) BoScience Publisher, Chicago, USA. 2021. 880 p.

ISBN 978-1-73981-126-6

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Modern directions of scientific research development. Proceedings of the 7th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/vii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-directions-of-scientific-research-development-22-24-dekabrya-2021-goda-chikago-ssha-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: chicago@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 BoScience Publisher ®

©2021 Authors of the articles

104. *Кулікова Т. В., Чуб Я. О.* 630
УКРАЇНСЬКІ ТА КРИМСЬКОТАТАРСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ІЗ
НОМІНАЦІЄЮ «ФЛОРА».
105. *Ломинога І. В.* 634
ЕВФЕМІЗМИ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ В
АНГЛОМОВНИХ ЗМІ.
106. *Навчук Г. В., Шутак Л. Б., Навчук І. В.* 639
ОКЛИЧНІ РЕЧЕННЯ ЯК СИНТАКСИЧНІ МАРКЕРИ ІДІОСТИЛЮ
ЛЕСІ УКРАЇНКИ.
107. *Пилипчук М. Л., Хмелик К. В.* 644
СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ В
УКРАЇНОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОЇ
КНИГИ СТВЕНА ГОКІНГА «КОРОТКА ІСТОРІЯ ЧАСУ».
108. *Радченко М. О., Пилипчук М. Л.* 653
КОНКРЕТИЗАЦІЯ ТА ГЕНЕРАЛІЗАЦІЯ У ПЕРЕКЛАДІ
ЮРИДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.
109. *Темирбекова А. О.* 660
ОСОБЕННОСТИ СТИЛИСТИЧЕСКОГО УПОТРЕБЛЕНИЯ
МЕЖДОМЕТИЙ В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ И РАЗГОВОРНОМ
СТИЛЯХ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ.
110. *Турчак Ю., Коваль Н. Є.* 665
ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ МОДАЛЬНОСТІ ЯК
КОМПОНЕНТУ МОВНОЇ ТАКТИКИ ПЕРЕКОНАННЯ НА
МОРФОЛОГІЧНОМУ РІВНІ.
111. *Шевченко О. П., Шляхтова В. В.* 671
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПРИЙОМИ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ
ОРИГІНАЛЬНИХ АНГЛОМОВНИХ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ.

PHILOSOPHICAL SCIENCES

112. *Бурдяк І., Касіяничук Д.* 677
КОНЦЕПТИ ПСИХІЧНИХ ПРОЯВІВ ОСОБИСТОСТІ НА ТЛІ
ЦИВІЛІЗАЦІЇ ФІЛОСОФІЇ М. ФУКО.
113. *Широбокова О. О., Маловічко О. В.* 689
ГРА ЯК ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ.

ECONOMIC SCIENCES

114. *Belei S., Kohutnytsky B.* 695
IT – THE DRIVE OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE
COUNTRY.
115. *Gurbanov Aqil Abid, Sadigov Yunus Musa* 699
THE MAIN DIRECTIONS OF ECONOMIC REHABILITATION OF
THE REGIONS OF AZERBAIJAN LIBERATED IN THE POST-
CONFLICT PERIOD.

PHILOSOPHICAL SCIENCES

УДК 165.75 (091)

КОНЦЕПТИ ПСИХІЧНИХ ПРОЯВІВ ОСОБИСТОСТІ НА ТЛІ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ФІЛОСОФІЇ М. ФУКО

Бурдяк Ілона

Касіячук Діана

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Анотація. У статті висвітлено роль безумства та сексуальності у становленні цивілізації на матеріалі праць Мішеля Фуко; здійснено детальний аналіз різних аспектів безумства протягом класичного періоду і показано зв'язок сексуальності та безумства у дослідженні М. Фуко «Історія сексуальності».

Ключові слова: сексуальність, сексуальні стосунки, моральні норми, людська сутність, безумство.

М. Фуко розглядав соціальну зумовленість пізнання різними соціальними явищами та інструментами духовного характеру, а також мовною практикою, сексуальними відносинами.

Метою дослідження є концепти філософії М. Фуко – сексуальність та безумство. Фуко досліджує історію безумства протягом так званого класичного віку: кінець XVI, XVII і XVIII століття. Він не подає історичну концепцію безумства, а робить спробу висвітлити – здебільшого на основі документів – розумові хвороби, нестямні вчинки, безумства як вони існували у цей час та як пов'язувалися з тодішніми соціальними умовами. При цьому Фуко намагається відтворити негативну частину відповідних уявлень, які зникли під

ретроактивним впливом сьогодення. Досить велика кількість праць про психічні відхилення розглядаються, зрештою, у світлі сучасних уявлень.

Фуко вказує на комічний і разом із тим трагічний аспект безумства наприкінці Середніх віків, як, наприклад, у лицарському романі XII ст. «Тристан та Ізольда». На прикладі еразмівської «Похвали глупоті» показано, як зачаровуюча уява та деякі з її химер були властиві мислителям того часу. Французька революція підкреслила політичні, медичні та релігійні аспекти безумства. Навіть сьогодні, зауважує Фуко, наш так званий об'єктивний медичний підхід – усупереч вигодам, які він приніс для подолання розумової хвороби, – продовжує старий однобічний погляд. На думку філософа, лікарня є полем бою між лікарем та пацієнтом. І перевага та влада закріплені, звичайно ж, за лікарем: «А підкорити потрібно, зрозуміло, безумця» [6, с. 20]. Глупота властива людям, вона має спільне коріння з поезією і трагедією. Вона виявляється як у психіатричних лікарнях, так і у творах Сервантеса, Шекспіра або в глибокому психологічному інсайті і духовній кризі, які ми бачимо у Ніцше. Фуко відчуває, що теорія інстинкту смерті, запропонована Фрейдом, виступає одним із трагічних елементів, які ведуть людину всіх епох до поклоніння перед нездоланною силою.

Ренесансна людина виявляла свою схильність до насолоди, проте страхітливо ставилася до хворих: їх садили на корабель і віддавали на розсуд моряків, адже глупота й вода мали спорідненість. «Корабель дурнів» перетинав моря зі своїм «комічним і патетичним вантажем душі». Багато з хворих відчували задоволення і навіть лікувалися зміною обставин, в ізоляції; іншим ставало гірше, вони вмирили, відірвані від своїх сімей. XVII і XVIII століття переживали соціальний неспокій, економічну депресію, які вони намагалися подолати ув'язненням злидарів разом з кримінальними особами. Божевільні досить природно вписувалися між цими двома соціальними екстремальностями.

Традицію терпимості і м'якості ввели Тюк і Пінель – рятівники психічно хворих. Фуко з цього приводу пише: «Відправною точкою психіатрії

вважається відміна Пінелем в ХІХ сторіччя в Бісетрі кайданів» [6, с. 37]. Як бачимо, шлях до психіатрії лежить саме через звільнення психічнохворих людей, через залучення їх до соціального життя. Багато лікарів почали застосовувати доброту, клопотати про передання хворих сім'ям. Нарешті, законодавці порушили питання про окреме утримання злочинців та нужденних від психічнохворих. Але в той час, як квакер Тюк застосовував релігійні принципи до своїх позбавлених розуму «друзів», великий Пінель часом не уникав навіть фізичних тортур які, звісно, не долали хворобливих ефектів.

Фуко у своєму предметі досліджень бачить людське, суто людське. Для цього він використовує не лише дані психології, медицини, соціології, а й питання релігії, етики, епістемології. Безумство є дійсним проявом «душі». Різні теорії – від Античності до наших часів – бачили у хворобі несвідому частину людського розуму. І дійсно, студенти, які вивчають психічне, набагато краще дивляться у майбутнє та набагато чіткіше бачать марноту спроб людства лікувати ці хвороби за допомогою неадекватних засобів.

Фуко піднімає важливі питання про роль психічно хворої особистості у становленні цивілізації та про ставлення цивілізації до психічно хворої людини. Тіж самі питання він ставить і щодо поняття сексуальності.

Щодо безумства, то тут можна говорити про певну акцентуацію особистості, про її однобічність, але й про гостроту сприймання, про відхід від буденного бачення світу. З певними застереженнями Фуко стверджує, що великі творчі досягнення людства мають завдячувати психічним «хворобам» геніїв. З іншого боку, тих, хто грабує, вбиває, знищує, ніхто не називає хворими. Фуко має намір написати історію різних форм психічної хвороби, на основі яких одні люди навіть в акті суверенного, самодостатнього розуму ув'язнюють своїх сусідів, а інші вступають у комунікацію і взаємне пізнання через немилосердну мову «нехворобливості». Фуко звертається до нульової точки в перебігу хвороби, де вона ще є недиференційованим досвідом, а не розчленованим в результаті його самоподілу. Це своєрідне роздоріжжя, в якому Розум і Хвороба прямують або в один, або в різні боки, виявляючи глухоту

одне до одного. Філософ підкреслює, що «безумство має відношення до всіх починань розуму» [4, с. 61].

У кваліфікації хвороби Фуко вбачає сумнівну та незвичну сферу. Для її дослідження він відкидає ідею згоди остаточних істин і намагається ніколи не керуватися знанням про хвороби. Жодне з понять психопатології не може відігравати організуючу роль в історичному бутті людства. Те, що вважається конститутивним, є дія, що має виступити критерієм хвороби. Наука не здійснює цей поділ. Оригінальним вододілом є цезура, або пауза, що встановлює дистанцію між розумом і недорозумом та допомагає зрозуміти феномен підкорення розуму недорозумом.

Таким чином Фуко визначає сферу, в якій людина психічно хвора і людина «розумна» рухаються в різні боки, але не є роз'єднаними. Яким же чином вони розмовляють одна з одною? Тут хвороба і нехвороба, розум і нерозум виявилися безнадійно заплутаними: їх важко розірвати в той момент, коли вони ще не існують, і так само важко, коли існують, взаємовідносяться через бар'єр, який розділяє їх.

Маючи перед собою світ розумової хвороби, сучасна здорова людина вже не вступає з нею в комунікацію: вона спрямовує до неї лікаря. Зі свого боку людина хвора спілкується з суспільством тільки за допомогою проміжного абстрактного розуму у формі порядку, фізичного і морального стримування, анонімного тиску групи, зокрема з використанням конформізму. Загальної, спільної мови тут немає. Іншими словами, більше не має розуміння хвороби саме як розумової хвороби; кінець XVIII ст. приносить докази неузгодженого діалогу між хворобою і здоров'ям, установлює розділення як уже здійснене і штовхає до забуття «заїкуваті недосконалі слова без фіксованого синтакту», в якому обмін між хворобою і розумом мав би місце. Мова психіатрії, яка є монологом розуму відносно хвороби, постала на основі такого мовчання. Фуко не має наміру написати історію такої мови, а радше археологію такого мовчання.

У Середні віки аж до Ренесансу суперечки навколо хвороби були

драматичними дебатами, в яких людина стикалася з таємничими силами світу; досвіди з хворобою були затьмарені образами Падіння і Волі Бога, звіринності і Метаморфози, а також усіма дивними секретами Знання. В наш час досвід хвороби залишається мовчазним у спокої науки, яка, знаючи надто багато про хворобу, забуває про неї. Певна неосяжна й нерухома структура не є ні драмою, ні знанням; вона є позицією, де історія демобілізована у трагічній категорії, яка і засновує, і спростовує її.

Велике питання, яке порушив Фуко, прямо стосується критерію безумства, що його встановлює та чи інша цивілізація, а також несамовитості щодо оцінки психічного стану людини, несамовитості, яка призводить до «безумства самого критерію». Мова йде не тільки про таку дисципліну, як психіатрія, з її розумінням психічної хвороби, демаркаційної лінії між здоров'ям і хворобою тощо.

Яскравим свідченням цивілізації виступає феномен дисидента, який офіційно кваліфікується з позицій патопсихології. Це дає підставу помістити дисидента у відповідний лікувальний заклад при загальному «схваленні» громадської думки. Іноді дисидентські збочення завершуються каяттям - і настає акт «милосердя». «Божевілля критерію» стосується релігійних переконань, наукових відкриттів, ставлення до звичаїв тощо. Тут постає й офіційна юриспруденція, що має охороняти правові та навіть моральні засади суспільства. Але драматизм моральності і полягає в тому, що вона заплутується у своєму «порочному колі».

Поряд зі ставленням до безумства характер цивілізації визначає її ставлення до сексуальності, де свободі розпустити протиставляється сувора репресивна мораль. А в їхньому протиставленні, підкріпленому відповідними ідеологіями, виникають відповідні форми поведінки. Те, яким чином людина, долаючи перші два, знаходить третій шлях для вияву своєї сексуальності, стало предметом детального тритомного дослідження Фуко «Історія сексуальності» (1976-1984). Він пише про зв'язок сексуальності та безумства: «Психоаналіз не міг не усвідомити з усією ясністю, що джерелом будь-якого безумства служить

якесь порушення в сфері сексуальності, однак цей висновок має сенс лише настільки, наскільки наша культура, зробивши свій вибір, що свідчить про її класичний характер, помістила сексуальність на межі між розумом та безумством» [4, с. 104]. Це свідчить про те, що хоча психоаналіз й мав безпосередній вплив на його творчість, але філософ критично переосмислив його дослідження. Саме завдяки психоаналізу йому вдалось дослідити взаємоз'язок безумства та сексуальності і прийти до висновку, що джерело народження безумства слід шукати у сфері сексуального. Більше того, Фуко вважає, що «розмежовувати секс і безумство неможливо; вони за необхідністю являють себе разом, в нерозривній єдності, всередині котрої міняються місцями» [4, с. 114].

Є ще один досить важливий аспект проблеми, про який пише Фуко: «Тепер священна не любов, священний лише шлюб. Межі розумного окреслені інститутом сім'ї, поза цим колом людині постійно загрожує небезпека збожеволіти; тут вона цілком у владі буйної стихії безумства» [4, с. 105]. Значить, філософ має на увазі, що соціальні обмеження та заборони, котрі діють у сфері сексуальності, також є породженням безумства. Він пише, що в ХІХ столітті конфлікт особистості і сім'ї стане приватною справою і перетвориться на психологічну проблему. Отже, сім'я — це осередок не лише соціальних проблем, а й психологічних: «В один прекрасний день сім'я стане осередком конфліктів і нерозумностей, де беруть початок найрізноманітніші форми безумства» [4, с. 106].

Фуко зазначає, що ХVІІ ст., зокрема в Англії, було відвертим щодо сексуальності, але вже вікторіанський режим почав приховувати її. Це були «монотонні ночі вікторіанської буржуазії». Сім'я стала основою виключно відтворення роду. Щодо самого сексу, то мовчання стало правилом. Вихід за ці межі карався як провина. Діти взагалі не мали статі. Та чи звільнилося людство від такого марновірства? Певний прогрес, на думку Фуко, здійснив Фрейд. Але й тепер ми маємо такі ж обмеження в медичній практиці і в теоретичних міркуваннях.

Мабуть, колись люди будуть дивуватися цьому. Вони не зможуть зрозуміти, як цивілізація, що розвинула незбагненні інструменти виробництва і руйнування, пишалася натхненням, породженим сексуальністю, яку придушувало все: наші звичаї, інституції, правила поведінки, знання. Фуко пропонує й надалі продовжувати дискусію з проблем сексу, розкриваючи соціальний і духовний механізм тієї сили, яка спричиняє нас повертатися до питання про нашу сексуальність.

Використання терміну «сексуальність» було пов'язане з появою певних обставин: розвиток різних сфер знання (розробка біологічних механізмів відтворення, дослідження індивідуальних та соціальних норм поведінки); підтвердження правил і норм – частково традиційних, частково нових, які знайшли підтримку в релігійних, судових, педагогічних і медичних інституціях; зміни у психології індивідів, які призводили до розуміння цінності введення цих інституцій; усвідомлення нових обов'язків, задоволень, почуттів, марень. Цей досвід у західних суспільствах спонукав індивідів розпізнавати себе як суб'єктів сексуальності у зв'язку з появою різних сфер знання і сполучення їх з системою правил і примусів.

Фуко вважає, що доступ до сексуальності медицині відкрили істерички: «Покинувши стіни клініки, переставши бути безумцями і зробившись хворими, прийшовши до справжнього лікаря — до невролога — і нагадавши йому справжні функціональні симптоми, істерички, до їх величезного задоволення, але, без сумніву, до нашого величезного нещастя, відкрили медицині доступ до сексуальності» [6, с. 377]. Те, що намагався розкрити Фуко, є історія досвіду сексуальності, де досвід розуміється як кореляція між галузями знання, типами нормативності поведінки і формами суб'єктивності, властивими певній культурі. Він розглядав поняття сексуальності в досить широкому сенсі: «Сексуальність – вона на боці норми, знання, життя, дисципліни та регулювання» [2, с. 220]. Але, якщо завдяки істеричкам, сексуальність змогла проникнути у сферу медицини, то психологія, на думку Фуко, ніколи не зможе оволодіти безумством. Він це пояснює тим, «що сама психологія стала

можливою в нашому світі, коли безумство вже приборкали і позбавили драматизму» [7, с. 280].

Загальна гіпотеза Фуко полягає в тому, що прояв історично окремих форм сексуальної поведінки відбувався у зв'язку з появою різних механізмів репресії, яку застосовували щодо сексуальності в тому чи іншому суспільстві. Бажання і предмет бажання в сексуальному плані були відсунуті від історичного розуміння, а заборону як загальну форму ставлення до цього було взято до уваги як щось історичне. Говорити про сексуальність передбачало визнання наявності інструментів, здатних сприяти аналізу соціальних характеристик і взаємовідношень трьох аспектів, які утворювали досвід сексуальності: формування відповідних наукових знань; системи сил, що регулювали цей досвід практично; наявності форм, в яких індивіди були здатними і зобов'язаними пізнавати самих себе як суб'єктів сексуальності.

Праця, яку здійснив Фуко, мала передумовою його значну й багатобічну ерудицію в галузі медицини, психіатрії та дисциплінарної практики. Він аналізує заходи, за допомогою яких індивіди повертають свою увагу на самих себе, щоб пізнати і підтвердити себе як суб'єкта потягу, що дозволяє їм зрозуміти спрямування їхнього буття, визнати сексуальність натуральним явищем або ж хибним.

Далі Фуко досліджує генеалогію бажаної людини від класичної античності до перших століть християнства. Фуко спеціально досліджує відповідні трактати Платона – «Про любов» та ін. Греки, зокрема, розуміли сексуальну поведінку як етичну проблему, намагалися визначити форму стриманості, яку вимагала етика: «В грецькому мисленні класичної епохи можна знайти елементи моралі подружжя, яка, здається, вимагає від подружньої пари обопільної відмови від будь-якої статевої активності поза межами подружніх стосунків» [3, с. 185]. Греки розвивали мистецтво життя з «використанням задоволення» відповідно до суворих і вимогливих принципів, що було названо *aphrodisia*. Мова йшла про акти задоволення, зумовлені ситуацією агоністичного вияву сил, не зручних для контролю. Фуко робить

досить важливий висновок, що «кожне з трьох великих технік творення себе, що були розвинуті в грецькій думці, — Діететика, Економічність та Еротика — запропонували якщо й не особливу сексуальну мораль, то щонайменше оригінальну модуляцію сексуальної поведінки» [3, с. 250]. Тобто, витoki сексуальної моралі слід шукати саме в давньогрецькій епосі. Велику увагу Фуко приділяє аналізу подружнього життя з використанням творів Ксенофонта («Економікус»), Платона («Держава», «Закони»), Арістотеля («Етика») та ін.

У своїх підсумках Фуко здійснює моральні рефлексії щодо сексуальної активності та пов'язаного з нею задоволення і показує, що в перші століття нашої ери вона виступає значною за своєю суворістю темою. Філософ зазначає, що «моральні розмірковування давніх греків щодо статевої поведінки намагалися не виправдати заборони, а віднайти стиль свободи: тієї, яку втілює в своїй діяльності «вільна» людина» [3, с. 106]. Якщо, мовляв, статеві мотиви діють найсильніше, то вони й ставлять особистість у рабську залежність від іншої людини. Втрачається гідність самодостатності, а її хоче зберегти людина. Фуко ж говорить, що «людина повинна бути вільною щодо насолод, не служити їм, не бути їх рабом» [3, с. 91]. Перше освідчення в коханні є вже подією, яка внутрішньо стримується, адже особистість показує повну залежність від іншого і говорить про це у вишуканій формі поезії, музики, пісні тощо, чим досягається певний катарсис на ґрунті абсолютної залежності. Філософ робить такий підсумок: «Любов, цнотливість та шлюб складають єдиний ансамбль: закоханим слід зберегти не тільки тілесну недоторканість, але й душевну чистоту до того моменту, коли їх пов'яже союз, водночас фізичний і духовний» [3, с. 215]. Тобто, на думку Фуко, шлюб – це суспільна інституція, яка допомагає людині встановити свій незалежний статус, зокрема на ґрунті релігійних відношень.

Накладання механізму сексуальності на механізм подружнього зв'язку в родині дає пояснення деяким фактам, як, наприклад, тому, що родина з XVIII століття стала осередком найсильніших проявів почуттів кохання та прив'язаності. З цього випливає, що сексуальність проявляється насамперед в

родинному колі: секс породжує кровозмінні зв'язки. Звичайно, заборона кровозмішення існує в більшості суспільств, в яких домінує механізм родинного зв'язку, але в таких суспільствах, як наше, в якому родина є найактивнішим осередком сексуальності, кровозмішення займає особливе місце, воно постійно заохочується і забороняється водночас. Український дослідник творчості М. Фуко Д. Руденко зазначає, що «якщо протягом останніх ста років на Заході приділяється така увага забороні кровозмішення, якщо його розглядають як універсальний етап в розвитку культури, то це, на думку Фуко, тому, що ми знайшли в цьому засіб захистити себе — ні, не проти кровозмішення, а проти розширення механізму сексуальності, негативні — та й позитивні — сторони якої зумовлені незнанням законів подружнього зв'язку» [1, с. 34-35]. Наполягаючи на всеохоплюючому значенні цих законів, ми переконалися, що механізм сексуальності — виразні наслідки дії якого почали відчуватися в зростанні емоційності родинного життя — був підкорений старій системі родинного зв'язку. Виголошуючи, що заборона кровозмішення є основою будь-якої цивілізації, сексуальність ставить себе під захист закону. Цей феномен, що охопив все західне суспільство, може бути виражений такою формулою: механізм сексуальності з'явився на межі родини (в релігійності та школі), потім він сконцентрувався власне на родині, яка стала тіснішою, більш структурованою та набула більш інтенсивних внутрішніх стосунків, ніж раніше.

У цьому просторі зародився психоаналіз. Слід сказати, що ставлення Фуко до психоаналізу в різні періоди його творчості було неоднозначним. У першій його роботі «Психічна хвороба та особистість» (1954) ставлення до психоаналізу було більш позитивне, ніж у подальшій його творчості.

Початкову ворожнечу до психоаналізу можна пояснити тим, що він не ставав на сторону подружжя чи родини хворого, відмовлявся від їхнього тлумачення подій, не прислуховувався до їх думок. Замість цього психоаналіз вдавався до практики, запропонованої таким психіатром, як Шарко, намагаючись лікувати сексуальність хворого безпосередньо, не звертаючись до

близьких. Більше того, в аналізі сексуальності він підходив до неї безпосередньо, не вдаючись до нейрологічних моделей, ставив на карту родинні відносини хворого та навіть його внутрішній спокій. Д. Руденко робить висновок, що «таким чином психоаналіз, який, здавалося б, поставив сексуальність поза впливом родини, відкрив у самому центрі сексуальності, як принцип її формування та ключ до відгадки, старий закон подружнього зв'язку, шлюбу, родинних зносин та кровозмішення» [5, с. 35]. Отже, саме в той час, коли механізм сексуальності, на перший погляд, приховує, відсуває на другий план механізм подружнього зв'язку, він виявляється підпорядкованим повному, але теж цілком міцно, даній юрисдикції. Сексуальність могла бути віддаленою від закону, оскільки вона була сформована під впливом самого закону. Якщо механізм сексуальності і витікає з механізму подружнього зв'язку, то він його не заміняє. Навпаки, механізм подружнього зв'язку стає основним гарантом вживання механізму сексуальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Руденко Д. Фуко: Говорити про сексуальність. Історія сексуальності. Харків : Око, 1997. Т. 1: Жага пізнання. С. 6–60.
2. Фуко Мішель. Історія сексуальності. Харків : ОКО, 1997. Т. 1: Жага пізнання. 235 с.
3. Фуко Мішель. Історія сексуальності. Харків : ОКО, 1997. Т. 2: Інструмент насолоди. 288 с.
4. Фуко М. История безумия в классическую эпоху. Санкт-Петербург : Университетская книга, 1997. 576 с.
5. Фуко М. Политическая технология индивидов (1988) / Фуко Мишель Интеллектуалы и власть : Избранные политические статьи, выступления и интервью. Ч. 1 / [Пер. с франц. С. Ч. Офертаса, под общей ред. В. П. Визгина и Б. М. Скуратова]. Москва : Праксис, 2002. 384 с. (Серия «Новая наука политики»).
6. Фуко М. Психиатрическая власть. Курс лекций, прочитанных в Коллеж

де Франс в 1970–1984 учебном году ; [пер. з франц. А. В. Шестакова]. Санкт-Петербург : Наука, 2007. 449 с.

7. Фуко М. Психическая болезнь и личность; [пер. с фр., предисл. и коммент. О. А. Власовой]. Санкт-Петербург : ИЦ «Гуманитарная академия», 2009. 320 с.